

VOJENSKO-POLITICKÁ ČÁST

STRANICKO POLITICKÉ ZABEZPEČENÍ VELITELSKO-ŠTÁBNÍHO CVIČENÍ VYŠŠÍCH JEDNOTEK

Plk. děl. Josef Škop

Veliká vlastenecká válka ukázala, že nejcennějšími veliteli byli ti, kdo dovedně slučovali bojovou činnost vojsk s politickou a vojenskou výchovou podřízených. Nyní, kdy američti imperialisté přešli k přímým aktům agrese, kdy vedou vojenské akce v Koreji a otevřeně připravují válku proti Sovětskému svazu a zemím lidových demokracií, musí naše armáda být neustále v bojové pohotovosti a schopna kdykoli se postavit na odpor každému útočníku, který by se odvážil napadnout naši vlast, a rozdrtit ho. K tomu je třeba pečlivé bojové a politické přípravy jak mužstva, tak velitelského sboru. Hlavně bojová příprava důstojnických kádří nabývá velkého významu. Jedním z činitelů, který má vliv na výši bojeschopnosti armády, je vyspělost důstojnických kádří. Politicky a odborně vyspělý velitelský sbor může zajistit růst bojeschopnosti naší armády a tak zajistit obranu naší vlasti.

Vedoucí zásadou bojové a politické přípravy armády musí být učít vojska tomu, čeho je třeba ve válce. Současná válka vyžaduje od vojsk vysoké bojové a morální vlastnosti, dobrou vojenskou a politickou přípravu, mistrné ovládání bojové techniky, spolehlivou součinnost zbraní a velkou fyzickou odolnost. Je pochopitelné, že se těmto vlastnostem vojska nenaučí přes noc, k tomu je potřeba dlouhého, soustavného výcviku. Za tím účelem se provádějí velitelská zaměstnání, methodická cvičení, výcvik štábu, taktická cvičení, velitelsko-štábní cvičení atd. Velkou důležitost v této přípravě má velitelsko-štábní cvičení, poněvadž je přezkoušením naučených theoretických zásad a poněvadž je do značné míry přiblíženo bojovým podmínkám. Účelem těchto velitelsko-štábních cvičení je naučit velitele a štáby organisovat a vést určitou bojovou akci. Naš velitelský sbor je vyspělý politicky i odborně a je s to zajistit další růst bojeschopnosti armády. Tento růst je nutno mít neustále na paměti. J. V. Stalin říká ve svém rozkaze čis. 145 z 1. 5. 1943: „Vojáci se musí naučit ovládat svou zbraň, velitelé musí se stát mistry vedení boje. Avšak ani to nestačí. Ve válečném umění a tím více v takové válce, jako je současná válka, nelze stát na místě. Zastavit se ve válečném umění — to znamená zůstat zpátky. A ty, kdož zůstávají zpátky, jak známo, bijí. Proto hlavní věcí dne je, aby celá Rudá armáda den ze dne zdokonalovala svůj bojový výcvik, aby si všichni velitelé a vojáci Rudé armády osvojovali zkušenosti z války a učili se bojovat tak, jak toho vyžaduje vítězství.“¹⁾

Na důstojnickém sboru se nyní více než kdy jindy žádá, aby dovedl dobře cvičit a vychovávat podřízené, aby důstojníci byli mistry ve výcviku a výchově vojsk a aby štáby byly vzornými orgány velení. Z toho vyplývají úkoly pro všestranné zvyšování kvality velitelského sboru. Ukazuje se, jak je důležité, aby političtí pracovníci byli vyzbrojeni hlubokými znalostmi marxisticko-leninské theorie a stalinské vojenské vědy. Velitelé si musí dát práci se svými politickými pracovníky, aby tito pracovníci mohli plnit úkoly při dalším zvyšování bojové připravenosti vojsk. „Kádry rozhodují vše“, učí s. Stalin, ale současně zdůrazňuje, že toto heslo vyžaduje, „abychom co nejvíce pečovali o naše pracovníky malé i velké, ať působí kdekoliv, pečlivě je vychovávali, pomáhali jim, kde je toho

¹⁾ J. V. Stalin „O Veliké vlastenecké válce SSSR“ (Naše vojsko 1949, str. 67). — Poznámka redakce.

potřeba, povzbuzovali je, když dosáhnou prvních úspěchů, pomáhali jim v postupu vpřed.²⁾)

Na všech velitelských stupních je nutno věnovat velkou pozornost otázkám stranicko-politického zabezpečování taktických cvičení a velitelsko-štábních cvičení, aby se tato stala školou všech příslušníků velitelského sboru, kteří se učí ovládat boj. Tento důležitý úkol bude splněn jen při dobrém zabezpečení politickém, za plné účasti politických pracovníků, útvarových organizací a skupin ČSM.

Úspěch velitelsko-štábních cvičení závisí především na soustavné, celoroční péči velitelů a politických pracovníků a na tom, zdali stranická a politicko-výchovná práce byla konkrétní a cílevědomá. Je-li tato činnost formální, projevuje se i formalismus, šablonovitost a určitá řemeslnost v práci štábů.

Boj proti formalismu, šablonovitosti a řemeslnosti v práci štábu není veliteli a politickými orgány účelně veden. Při jednom velitelsko-štábním cvičení, jehož thema byl útok na spěšně vybudované nepřátelské postavení, rozhodovali se velitelé mechanicky, stejnými metodami jaké se naučili používat při předcházejících cvičeních, jejichž thematem byl útok na pevně vybudované obranné postavení nepřítele.

Z toho vyplývá, že nestačí jen znát marx-leninskou teorii, ale že je především nutno učit se spojit svou politickou theoretickou přípravu s dovedností přistupovat tvůrčím způsobem k plnění úkolů, včas a správně se rozhodovat, dovést brát v úvahu všechna fakta ve vzájemné souvislosti, rozlišovat hlavní od podružného, zkrátka do hloubky, operativně a tvůrčím způsobem promýšlet splnění každého úkolu.

Proto je třeba vést marxisticko-leninskou přípravu, zejména na štábech tak, aby pomáhala velitelskému sboru správně a logicky usuzovat, pružně, včas a správně se rozhodovat, přistupovat k plnění všech úkolů tvůrčím způsobem a vkládat do svých rozhodnutí celou svou duši.

Podmínky úspěšné práce štábu

Veliká vlastenecká válka potvrdila, že tam, kde si velitelé a štáby udrželi vedení, kde se podařilo velitelům podřídit běh událostí své vůli, podržet volnost jednání, tam bylo na konec vítězství. Rychlý spád operací vyžaduje od štábu rychlé a organizované práce. Rychle připravit údaje, které potřebuje velitel ke svému rozhodnutí, správně plánovat a organizovat boj, vypracovávat a doručovat dokumenty, hlásit a informovat jsou hlavní předpoklady dobré činnosti štábu.

Z toho vyplývá, že stranickopolitické orgány štábů musí usměrňovat svoji práci na výchovu, kterou je nutno docílit, aby štábní důstojníci, jak komunisté tak bezpartijní měli při své práci neustále na paměti nezbytnost rychlého, stylisačně i graficky správného vypracování rozkazů a všech štábních dokumentů a včasného jejich odeslání, zabezpečení spolehlivého a nepřetržitého spojení jak uvnitř štábu tak i s podřízenými jednotkami a nutnost přesné a neustálé kontroly provádění rozkazů velitele.

Kromě toho je třeba vychovávat důstojníky štábu k objektivnosti při podávání informačních zpráv, k přesnosti, k tomu aby vždy znali situaci podřízených jednotek, aby dbali na svůj taktický růst a na přesné dodržování opatření k utajení obsahu štábních dokumentů a práce štábu před nepovolanými osobami.

K tomu je třeba, aby se podstatně zlepšila práce útvarových organizací na štábech, aby byla prováděna na základě dokonalé znalosti a individuální výchovy lidí, a aby byla zaměřena k úspěšnějšímu a rychlejšímu osvojování si sovětského vojenského umění a správného leninsko-stalinského stylu práce.

Političtí pracovníci si za tím účelem musí soustavně a cílevědomě osvojovat ustanovení nových řádů a vyvinovat veškeré úsilí k osvojování si odborných znalostí potřebných na příslušném stupni jejich funkce.

²⁾ J. V. Stalin: Otázky leninismu. Projev při propouštění absolventů akademií Rudé armády 4. 5. 1935. (Svoboda 1948, str. 475.) — Poznámka redakce.

Z praxe je známo, že úroveň práce štabu je určena především vojenským a politickým rozhledem důstojníků štabu a jejich schopností dovedně řídit bojovou činnost. Je proto politické uvědomování a vojenské vzdělávání důstojníků štabu jednou z hlavních úloh veškeré stranickopolitické práce i v době mimo velitelsko-štabní cvičení.

Ve složitě organizaci štabu je ke splnění úkolů třeba vysoké kázně, přesnosti práce, vysoké aktivity. Vždyť na ukázněné, přesné, operativní, plánovitě a organizovaně práci na štabu závisí úspěch v každém plnění denních úkolů. Při vysoce aktivním, neustálém, stranickopolitickém působení je třeba mít vždy na paměti zvláštní kvality, kterými se musí vyznačovat důstojník štabu. U důstojníka štabu nestačí jenom umět mechanicky kolorovat mapy, zpracovávat diagramy, grafy, tabulky a bojová hlášení a p. Důstojník štabu musí být iniciativní, ovládat nové, umět zevšeobecňovat a správně chápat fakta, umět analyzovat události a dělat správné závěry. Tyto základní požadavky na důstojníka štabu určují směr neustálé stranickopolitické výchovné práce. Problémy výchovy důstojníka štabu musí se stát základním obsahem i v činnosti našich stranických organizací na štábech. V této oblasti jim přísluší zvlášť významná úloha.

Individuální práce s příslušníky štabu

Nejúspěšnější forma politickovýchovné práce na vševojskovém štabu při velitelsko-štabním cvičení je individuální práce s příslušníky štabu. Tato metoda individuálního postupu s každým důstojníkem umožňuje lépe přihlížet k osobním kvalitám každého důstojníka, k jeho silným stránkám i slabinám a účinně mu pomáhat ve vzorném výkonu jeho služebních povinností. Metoda individuálního přístupu ke každému jednotlivci poskytuje neomezené možnosti nejoperativnějšího řešení stranickopolitického působení. Tato forma však vyžaduje hluboké znalosti pracovních i politických kvalit příslušníků štabu, umožňuje však intensivější působení a včasné zabránění záporných zjevů při průběhu velitelsko-štabního cvičení. Je tedy předpokladem úspěchu této metody znalost lidí a znalost procesu jejich růstu. Je nutno však zabránit takovému individuálnímu působení, které by bylo šablonou pro všechny příslušníky štabu.

Čím více úkolů, tím větší aktivita komunistů

Každý komunista, svazák — člen štabu si musí být vědom, že ke splnění úkolů je třeba především jeho vzorné práce a úsporné práce. Komunisté musí být na prvním místě příkladem v bezvadném plnění úkolů. Komunisté se hlavně při velitelsko-štabních cvičeních musí projevovat bolševickým uvědoměním, vysokou aktivní činností, tvůrčím nadšením. Komunisté musí být na každém úseku štabu vzorem kázně a vysoce produktivní práce.

Při velitelsko-štabních cvičeních je vždy mnoho úkolů, více namáhavé, fyzické i duševní práce, hodně těžkostí a překážek, ale právě proto musí být větší aktivita komunistů, kteří mají uskutečňovat svou pokrokovou vedoucí úlohu. Strana žádá, aby byli v takových podmínkách nejenergičtějšími pracovníky, nejhrořlivějšími uskutečňovateli rozkazů, aby právě v nich viděli ostatní, že komunista neklesá pod tíhou úkolů, ale aby v nich viděli ostatní věrné, čestné a obětavé pracovníky, kteří dovedou překonat všechny těžkosti.

Zástupce velitele vyšší jednotky pro politické věci — hlavní pomocník velitele

Politický pracovník zařazený jako zástupce velitele vyšší jednotky musí být jedním z hlavních pomocníků velitele, musí vidět, jak zařazení funkcionáři žijí situaci, jak myslí dopředu, jak předvídají a provádějí rozbor situace, jaké rozkazy a jakým způsobem vydávají.

Moderní boj vyžaduje sladění a rychlé práce štabu. Štáby sestavují různé rozkazy, plány, grafikony a jiné dokumenty. Je samozřejmou povinností, aby tyto dokumenty ne-

byly prováděny šablonovitě, aby odpovídaly důkladnému rozboru vlastní a nepřátelské situace a odpovídaly daným možnostem. Všechny tyto úkoly bude možno splnit jediné tehdy, jestliže práce štábu bude vzorná svou organisovaností, přesností a hlubokou analýsou situace, a jediné tak může být zaručeno úspěšné plnění úkolů. Je třeba, aby političtí pracovníci ovládali základní otázky štábní služby a mohli je pak stranickopoliticky zabezpečit.

Ke splnění daných úkolů je nutno, aby cvičicí štáby byly vybaveny dobře technicky. Političtí pracovníci se musí zajímat i o ty nejsamozřejmější věci, které jsou zpravidla pokládány za maličkosti, které však, když nejsou v pořádku, působí v práci štábu velké potíže. Zástupce velitele pro věci politické musí mít na paměti, že k stranickopolitickému zabezpečení cvičení patří také kontrola spojení a kontrola utajení velení. Neustále si musí uvědomovat, že stupeň pracovního výkonu ve štábu závisí na organisovanosti práce. Proto zabezpečuje především řádnou organisovanost práce štábu, nepřetržitý chod služby a organisaci odpočinku. Proto si zástupce velitele pro politické věci vyžádá od náčelníka štábu plán odpočinku příslušníků štábu a kontroluje, jak je dodržován. Jeden z hlavních úkolů je zabezpečit, aby na velitelském stanovišti byl pořádek, a kontrolovat, jak jsou splněna nařízení a rozkazy náčelníka štábu, týkající se obrany a ochrany štábu.

Z toho co bylo uvedeno, je zřejmé, že soudobý boj klade velké požadavky nejen na důstojníky řídící cvičení a na cvičicí štáby, ale i na politické pracovníky. Zástupce velitele pro věci politické dbá, aby splnění úkolů, které dává představené velitelství, bylo účelně rozplánováno, aby rozkazy byly včas uváděny v život, aby byla zorganizována součinnost a aby taktické a velitelsko-štábní cvičení bylo zabezpečeno všemi potřebnými materiálními prostředky.

Důležitým prvkem úspěchů je důkladná theoretická znalost způsobů vedení soudobého vševojskového boje a operace. Stranickopolitická práce bude mít svůj význam, bude-li konkrétní. Řád polní služby štábu Rudé armády ukládá politickým oddělením u vojskových jednotek zpracovat a uskutečňovat všechna politická opatření usměrněná k nejlepšímu plnění bojových úkolů a k upevnění politického a mravního stavu jednotek. Práce politického oddělení musí probíhat v těsné součinnosti se štábem, a veliteli druhů vojsk a s náčelníky služeb. Je přirozené, že pro zdárné splnění úkolů je velitel povinen informovat politické oddělení o průběhu cvičení a o všech skutečnostech, které vyžadují provedení určitých opatření politických pracovníků. Není možné vyžadovat od politických pracovníků zabezpečení cvičení, jestliže je určení velitelé neinformují a jestliže jim neposkytují podporu při provádění jejich opatření. Zařazení političtí pracovníci jsou však naproti tomu povinni informovat velitele o politicko-morálním stavu zařazených důstojníků a pracovat v souladu se štábem, na uspořádání a provádění opatření vzhledem k danému úkolu cvičení. Vzájemné informace musí být uskutečňovány tak, aby nezdržovaly ani velitele a příslušníky štábu, ani politické pracovníky při plnění hlavních úkolů. Političtí pracovníci musí znát v základních rysech hlavní povinnosti jednotlivých funkcí nářů, zásady druhů boje, organisaci vlastních i nepřátelských vojsk a techniku štábní služby. Jen tak bude možno organisovat stranickopolitická opatření, aby bylo zabezpečeno splnění daného úkolu taktických nebo velitelsko-štábních cvičení. Političtí pracovníci jsou povinni vést svou vlastní pracovní mapu, vypracovávat plán činnosti a dokumenty, které musí vést politické oddělení. Je pochopitelné, že není možno vydat nějaké směrnice nebo nařízení pro práci politických pracovníků, které by bylo možno uplatnit vždy a za každých okolností a které by byly receptem na řešení každé situace. Nelze vystačit jednou provždy nějakým daným schematem, kterého by bylo možno použít při každé příležitosti, při každém druhu boje. V zájmu úspěšného zvyšování úrovně taktických a velitelsko-štábních cvičení je nutná vysoká úroveň stranickopolitické práce. Ta se musí vyznačovat tím, že odstraní každou samoúčelnost. Je třeba se oprostit od mechanického přenášení starých forem a metod ve stranickopolitické práci. Vždyť není nic nebezpečnějšího, jak říká Michal Vasiljevič Frunze, než „rutinérství, okouzlení pevně daným schematem a uchvácení jakoukoli pevně danou methodou.“ Soudruh ministr národní obrany gen. arm. Dr

Alexej Čepička říká: „Neznalost vojenských otázek a v důsledku toho obtíže při zajišťování bojové přípravy jsou tedy hlavní příčinou, proč se někteří političtí pracovníci uchylují k takovým formám politické práce, které nemají téměř nic nebo velmi málo společného s operační a bojovou přípravou vojsk. Z toho plyne, že se žádný politický pracovník nemůže vyhnout nutnosti osvojit si tolik vojenských znalostí, aby byl schopen kdykoli rozpracovat konkrétní úkoly pro sebe, pro své podřízené, pro útvarové organizace strany i pro skupiny mládeže.“²⁾

Úspěch taktických a velitelско-štábních cvičení závisí tedy i na odborných vědomostech politických orgánů, organisovanosti, operativnosti a plánovitosti jejich práce. Skončí-li se se schematisováním, formalismem a rutinérstvím, bude více iniciativnosti, vynalézavosti, nadšení, optimismu, nepřetržitosti a cílevědomosti, dostaví se zaručeně úspěch ve splnění cíle daného námětem cvičení. Politická práce musí být nepřetržitá a vzrůstat během celého cvičení, musí být pružná a operativní a měnit své formy při změně taktické situace, musí zajišťovat součinnost jednotlivých náčelníků oddělení, velitelů druhů vojsk a náčelníků služeb, musí vštěpovat příslušníkům pomocných jednotek iniciativu, obětavost a snahu plnit úkoly stůj co stůj.

Úkoly stranickopolitické práce

Jakmile byly vydány rozkazy a směrnice pro cvičení, promyslí si zástupce velitele pro věci politické způsob stranickopolitického zabezpečení cvičení. Uváží, jaké hlavní úkoly vyplývají pro politické pracovníky a položí si tyto hlavní úkoly: prohloubit a rozšířit odborné znalosti politických pracovníků, poznat, jak si při cvičení počínají příslušníci štábu, posoudit a hodnotit jejich práci, najít správné formy stranickopolitické práce s příslušníky štáby a určit formy a náplň stranickopolitické práce u pomocných jednotek.

Zástupce velitele pro věci politické musí být při řízení a provádění stranickopolitické práce veden k cíli: dosáhnout co nejlepšího výsledku cvičení, zajistit vysokou aktivitu, plánovitost a organisovat práci štábu, instruovat, vést a řídit organizace strany a skupiny ČSM jak ve štábu, tak i u pomocných jednotek a provádět stranickou a mládežnickou práci na základě konkrétních situací, neustále si ověřovat, jak se uplatňují metody a formy stranickopolitické práce v bojové situaci, ověřovat si možnosti provádět kulturně masovou práci u pomocných jednotek, materiálně zabezpečit cvičící štáb a pomocné jednotky a kontrolovat, jak jsou plněna všechna opatření v tomto směru.

Zástupce velitele pro věci politické musí vždy provést rozbor cvičení, uvážit, za jakých podmínek se velitelско-štábní cvičení koná, vztít se do bojové situace a určit obsah a formu práce politických pracovníků. Zástupce velitele pro věci politické uloží svým podřízeným prostudovat příslušné statě Polního řádu, vzhledem k námětu cvičení. Provede instruktáž, jak vést mapu a které dokumenty nutno vést během cvičení. Vyžádá si, je-li to třeba, odborníky, kteří provedou školení s příslušníky politického oddělení, aby byli dobře připraveni na úkoly, které je čekají v průběhu cvičení.

Předpokladem úspěchu je neustálý styk politického oddělení se štábem ve smyslu čl. 12 až 15 Řádu polní služby štábu Rudé armády.

K úspěšnému splnění úkolů je nutno provést řadu úkolů s hlediska organizačního pro činnost útvarových organizací KSČ, skupin ČSM jak ve štábu, tak i u pomocných jednotek. To znamená, že je třeba:

- mít přesný přehled o organizační struktuře útvarových organizací, dílčích útvarových organizací, útvarových skupin ČSM jak ve štábech, tak i v podřízených štábech a v pomocných jednotkách.
- přihlížet k stálým stranickým a mládežnickým organizacím a vyvarovat se co možná narušení stálé organizační struktury těchto organizací,
- zajistit pružnost, operativnost a aktivnost těchto organizací,
- tam, kde je nutno vytvořit z několika organických celků nové organizace strany nebo

²⁾ Lidová armáda čís. 12/1952 str. 4.

- skupiny ČSM, dbát na to, aby byli vybráni po stránce kádrové nejlepší komunisté a svazáci do funkcí,
- určit aktivisty a instruovat je pro dané úkoly,
- organisovat dobrou síť agitátorů, připravit je pro úspěšnou agitátorskou práci a provést s nimi instruktáž,
- vypracovat přesné tabulky rozestavení stranických a mládežnických kádrů s určením úkolů.

Politické orgány v přípravném období sledují: jak se zařazení funkcionáři připravují na cvičení, zda studují námět a příslušnou odbornou literaturu, řády a předpisy. Ověřují si, jak pomocné jednotky štábu ovládají stavbu stanů, obsluhu telefonní ústředny, radiové stanice, jak ovládají předpisy pro strážní službu, zda přezkoušely a připravily potřebný materiál pro velitelsko-štabní cvičení. Všem zařazeným funkcionářům je nutno zdůraznit zásady vysoké uvědomělé kázně, uplatnění zásad utajeného velení, nezasahování do pravomoci druhých a zachovávání rozvahy v jakékoli situaci. Pomocným jednotkám štábů je nutno zdůraznit, že rozkazy je nutno plnit rychle a přesně, že nutno dbát na pořádek v ubytovacím prostoru, pečlivě ošetřovat zbraně a materiál a dodržovat zásady bdělosti a ostražitosti. Politické orgány bdí nad tím, aby byla řádně organisována obrana a ochrana velitelského stanoviště.

Vedle osobní přípravy všech politických pracovníků a příslušníků politického oddělení je třeba učinit konkrétní opatření na základě úkolů daných námětem a instruovat útvarové organisace, skupiny ČSM na štábech a v jednotkách pro zajištění všech daných úkolů. S funkcionáři strany a ČSM se projedná význam a důležitost cvičení a vedoucí úloha komunistů zařazených do funkcí ve štábu. S politickými pracovníky provede zástupce velitele pro věci politické instruktáž, aby byli připraveni plnit všechny úkoly v rámci cvičení.

Plánování stranickopolitické práce a její formy

Po obdržení rozkazu, po prostudování námětu a jeho zakreslení do mapy, promyslí si politické orgány jednotlivé úkoly a politické oddělení vypracuje plán stranickopolitického zabezpečení velitelsko-štabního cvičení, který je důležitou pomůckou řízení práce. Bez řádného plánu stranickopolitické práce není možno dosáhnout organisovanosti a cílevědomosti v práci. Ovšem, aby měl plán stranickopolitické práce svůj význam, musí být zpracován na pokladě námětu a plánu provedení cvičení. Musí v něm být vidět konkrétní opatření k úspěšnému splnění úkolů daných učebním cílem velitelsko-štabního cvičení.

Při jeho sestavování je nutno vyjít z námětu cvičení, rozkazu ředitelství cvičení a velitele cvičící jednotky, ze směrnice HPS, z rozkazu nadřízených politických orgánů a z vlastního rozboru morálně politického stavu příslušníků cvičícího štábu a pomocných jednotek.

Plánované úkoly musí být formulovány srozumitelně, jasně a musí být splnitelné.

Plán obsahuje tři části: úkoly v přípravném období, v průběhu velitelsko-štabního cvičení, a úkoly po skončení cvičení.

Jako každý jiný plán musí ukázat plán stranickopolitického zabezpečení velitelsko-štabního cvičení výstižně obsah opatření, kdy a kde se koná, kdo odpovídá, a poznámku o plnění. Opatření jsou sestavena podle svého rázu jako: stranicko-organizační opatření, politicko-výchovná práce, porady politických orgánů a p.

Zástupce velitele pro věci politické sestaví plán a velitel cvičícího štábu jej schvaluje.

Ke splnění daného úkolu je nutno pracovat s aktivem. Určený velitel si může vytvořit z nejlepších příslušníků štábu vojenský aktiv ke splnění úkolů daných rozkazem pro provedení velitelsko-štabního cvičení.

Stranický aktiv tvoří neaktivnější komunisté. Nejúspěšnější a nejzákladnější formy práce politických orgánů a výboru útvarové organisace KSČ se stranickým aktivem jsou schůze stranického aktivu, porady, stranické úkoly a kontrola jejich plnění. Schůzi stra-

nického aktivu možno svolat asi pět dní před zahájením cvičení, aby příslušníci aktivu měli dost času na vlastní přípravu. Schůzi zahájí zástupce velitele pro věci politické, zvolí se pracovní představenstvo a návrhová komise. Úvodní referát na schůzi aktivu může mít zařazený velitel, který seznámí aktivisty s cílem cvičení a s úkoly, které žádá, aby komunisté zabezpečovali. Další referát přednese zástupce velitele pro věci politické. Osnova jeho referátu může být na př. tato:

- mezinárodní a vnitropolitická situace, v které se ukáže na důležitost velitelsko-štabního cvičení vzhledem k otázkám mezinárodním a vnitropolitickým,
- organizace stranickopolitického aparátu během cvičení, úkoly komunistů pro zabezpečení úspěšného provedení velitelsko-štabního cvičení,
- seznámení s rámcovým plánem stranickopolitického zabezpečení cvičení. Z tohoto plánu oznámí funkcionářům, kdy se která akce bude konat, vytýčí přesně úkoly pro přípravné období a úkoly pro další průběh cvičení jenom rámcově.

Po referátech je provedena diskuse. Po diskusi je přijato usnesení, které vytyčuje konkrétní úkoly závazné pro aktivisty k zabezpečení velitelsko-štabního cvičení.

Po schůzi aktivu komunistů provede zástupce velitele pro věci politické instruktáž podřízených politických pracovníků.

Dále pak provede instruktáž agitátorů v které vytýčí agitátorům úkoly a formy agitační práce. Politické orgány připraví materiál potřebný pro agitační práci během cvičení. Budou to na příklad aktuální plakáty, příprava tabulí na nástěnné noviny a materiál k vydávání bojového časopisu. Zároveň zabezpečí dodávání tisku a určí normu distribuce tisku.

Zvláště je nutno upozornit na provedení besedy s řidiči motorových vozidel, při níž se řidičům připomene odpovědnost jejich práce, jak má být jejich práce provedena, jak mají být udržována a ošetřována vozidla, aby byla v neustálé bojové pohotovosti. Obdobnou besedu je vhodné provést s kuchaři a i těm vysvětlit důležitost jejich práce pro splnění úkolu v rámci velitelsko-štabního cvičení.

Zástupce velitele pro věci politické nezapomene nikdy v přípravném období provést nakonec kontrolu příprav politického aparátu na velitelsko-štabní cvičení. Při tom přezkoumá hlavně:

- jak jsou připraveni agitátoři,
- jak jsou připraveni podřízení političtí pracovníci,
- jak se připravili komunisté — příslušníci štábu a komunisté v pomocných jednotkách,
- jak je provedena příprava plánu činnosti útvarových organizací a útvarových skupin ČSM,
- jak je materiálně zabezpečena stranickopolitická práce politických orgánů pro činnost jak ve štábu, tak v pomocných jednotkách. Nejčastější pomůckou pro politickovychovnou práci bude film, a proto bude třeba zabezpečit vhodné filmy, možnosti promítání filmů a technické zabezpečení promítání v polních podmínkách,
- zda je štáb vybaven rozhlasovým zařízením, zda je v jídelně radiový přijímač,
- jak je organizována distribuce tisku a práce s ním; zda je zabezpečeno pravidelné dodávání tisku tak, aby byl v ranních hodinách na štábu i u pomocných jednotek, zda jsou zabezpečeny orgány, které budou provádět tuto distribuci. Na nejméně frekventovanějších místech je třeba postavit tabule, na kterých budou umístěny nejdůležitější tiskové zprávy.

Aby se předešly různé nedostatky jak na štábu, tak i u pomocných jednotek, hlavně po materiální stránce, je důležité, aby zástupce velitele pro věci politické přezkoumával, jak jsou splněny rozkazy a směrnice po stránce materiální:

- zda velitel stanu má vše připraveno a materiálně zabezpečeno, jako: dostatek polních stolů a židlí, a materiálů pro vybavení míst pro odpočinek, umyváren, zda má promyšlenou a plánovanou práci při budování VS a VP, zejména za jejich přesunů,

- zda je zabezpečeno řádné proviantní zásobování, přezkoušení jídelního lístku, vybavení kuchyní, jídelen, ústroje personálu v kuchyni a p.
- zda jsou připraveny prodejny Army, jak jsou zásobeny, jaký druh zboží budou mít s sebou a jakým způsobem plánují prodej v polních podmínkách.

Zabezpečení přesunu

Při velitelско-štábních cvičeních bývá zpravidla jedním z úkolů správné organisování přesunů. Přesuny je nutno zvlášť pečlivě zabezpečovat stranickopoliticky. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že boj vyžaduje namáhavých a dlouhých přesunů. Dříve než Sovětská armáda zvítězila, musela urazit cestu od Volhy až k Labi, od Stalingradu až do Berlína, to znamená urazit tisíce kilometrů za různých podmínek všech ročních dob, různého počasí, různými krajinami, různými zeměmi. Při velitelско-štábním cvičení v terénu budeme provádět přesuny štábu a pomocných jednotek a bude třeba velmi pečlivě přípravy v stranickopolitickém zabezpečení namáhavých přesunů, které se budou konat obyčejně v noci. Zvlášť důležitý úkol spočívá v utajení přesunu. I v míru má nepřítel zájem na zjištění prostoru cvičení, a všech podrobností průběhu cvičení. Je třeba učinit zvláštní opatření k utajení cvičení, všimnout si podezřelých aut náhodně se připojivších ke koloně. Během přesunu je nutno zachovávat přísnou kázeň, bez povolení velitele se nikdo nesmí bavit s cizími osobami, nesmí vystupovat z vozu a pod. Je samozřejmé, že zvláštní péče musí být věnována pojezdnosti vozů; musí být včas technicky překontrolovány, aby se vozidla nezastavovala, nezůstávala pozadu a aby se kolona netrhala. Proto je velmi důležitým politickým úkolem řádně připravit řidiče na přesun. Zástupce velitele pro věci politické se přesvědčí, zda velitel dopravní jednotky zopakoval s řidiči dopravní předpisy, zda stanovil pořadí vozidel a zda učinil vše pro hladké provedení přesunu. Političtí pracovníci vysvětlí řidičům význam správného splnění jejich úkolů, politicky ho zdůvodní, apelují na jejich vzájemnou pomoc a dodržování kolektivního soudružského ducha. Vedle besed politických pracovníků s příslušníky dopravní jednotky je nejdůležitější formou přesvědčování, osobní příklad komunistů a svazáků dopravní jednotky.

Práce politických orgánů vyšších jednotek během velitelско-štábního cvičení

V tomto období musí být práce politických orgánů velmi pružná, formy práce musí odpovídat situaci, rozdělení úkolů musí být přesné. Činnost politických pracovníků se musí vyznačovat iniciativností a vynalézavostí. V každé činnosti politického aparátu se musí jevit bolševický styl práce. Jen rámcově a zhruba se dají vytyčit úkoly stranickopolitické práce v tomto období. Konkrétní situace na štábu a u pomocných jednotek bude vyžadovat konkrétní opatření rychle a odpovědně, aby velitelско-štábní cvičení bylo skončeno úspěšně. Základní úkoly v tomto období jsou tyto:

Zástupce velitele pro věci politické se zaměří na práci štábu a jeho spolupracovníci na pomocné jednotky.

Je nutno stanovit denní program, aby náčelník politického oddělení měl neustále přehled o práci jednotlivých politických pracovníků a mohl jejich práci usměrňovat a kontrolovat a provádět denní krátké pracovní porady, v kterých seznamuje příslušníky politického oddělení s bojovou situací, zhodnocuje plnění úkolů a vytyčuje úkoly na příští den. Na těchto poradách se vedou zápisy, aby sloužily ke zhodnocení práce politických orgánů po skončení velitelско-štábního cvičení.

Zástupce velitele pro věci politické se pravidelně účastní podávání informačních zpráv, aby mohl informovat ostatní politické pracovníky a sám získal přehled o práci příslušníků štábu. Od samého počátku zaměří pozornost na kvalitu stravy, čistotu, hygienu, zdravotnická opatření štábu a pomocných jednotek. Kontroluje dodržování plánu odpočinku příslušníků štábu, aby nedocházelo k zbytečnému vyčerpávání některých důstojníků, což

by se mohlo projevit negativně na plnění úkolů v závěrečné fázi velitelско-štábního cvičení. Věnuje zvýšenou péči prostřednictvím organizací strany a svazáků o velitele. Dbá na správné používání kázeňské praxe, pokud se týče trestů i odměn; mnozí velitelé nevyužívají možnosti odměn, odkládají to až po skončení cvičení. Je třeba dodržovat zásadu odměňovat vojáky po splnění úkolu a využívat odměn k zvýšení morálky celých kolektivů. Rovněž tak je třeba se dívat s hlediska výchovného na ukládání trestů.

Zvláště je nutno dbát na správnou náplň stranické činnosti, řídit a vést útvarové organizace k tomu, aby úkol daný cvičením byl co nejlépe splněn.

Zástupce velitele pro věci politické se zaměří na individuální styk na pracovištích jednotlivých složek štábu a dbá, aby si jeho spolupracovníci zajišťovali denně soustavné zprávy jak ze štábu, tak i od podřízených jednotek, důkladně je vyhodnocovali a činili okamžitá opatření.

Pro splnění těchto úkolů je nutno volit vhodné formy stranickopolitické práce. Nejúčinnější formy této činnosti jsou: individuální osobní styk, stranické schůze, schůze aktivistů, semináře a instruktáže funkcionářů.

Pro agitační činnost se nejlépe hodí tyto formy: osobní příklad, politická informace, besedy, bojové letáky, bojový časopis, hesla, plakáty, obrazy, letáky, blaskovky a film.

Agitační prostředky musí být stručné, jasné a vyjadřovat cíl, který je dán námětem cvičení. Musí být hlavně přesvědčivé, bojové a mobilisující.

Dokumenty

Zástupce velitele pro věci politické u vyššího velitelství musí sestavit a vést při velitelско-štábním cvičení některé základní dokumenty. Jsou to v podstatě tyto:

- plán činnosti politických orgánů vyšší jednotky,
- přehledná tabulka stranickopolitického aparátu,
- přehled komunistů a svazáků,
- plán rozestavení stranických a mládežnických kádřů,
- souhrnná evidence všech došlých a vydaných dokumentů.

Kromě toho podává denně hlášení nadřízeným politickým orgánům. Dobu určuje nadřízený politický orgán.

Rozbor cvičení

Po provedení cvičení následuje velitelské zhodnocení cvičení a jeho rozbor. Cílem rozboru velitelско-štábního cvičení je upozornit na klady a nedostatky, které se ukázaly v průběhu cvičení. Rozbor velitelско-štábního cvičení musí být školou pro všechny účastníky, aby nebyl nikdo na pochybách, zda to nebo ono bylo správné či špatné. Velitelského rozboru se vždy zúčastní zástupci velitelů pro věci politické, aby pak mohli při hodnocení cvičení, které se provede na půdě strany, správně ocenit práci komunistů a svazáků podle úkolů, které jim byly dány v přípravném období, jak splnili vedoucí úlohu strany v průběhu cvičení. Zhodnotí tu také formy stranickopolitické práce, ukáže na klady a nedostatky, zevšeobecní kladné výsledky a všechny zkušenosti, které pak mají posloužit tomu, aby se stranickopolitické orgány vyvarovaly těchto chyb na příštích velitelско-štábních cvičeních. Zhodnotí se výsledky cvičení, morální stav, bdělost a ostrážistost, úroveň družnosti ve smyslu pro kolektivní odpovědnost za splnění úkolu a činnost jednotlivých komunistů na pracovištích.

Závěr

Při minulých velitelско-štábních cvičeních získali političtí pracovníci bohaté zkušenosti. Jsou to však teprve začátky. Podrobíme-li však své chyby kritice, budeme-li hledat příčiny nedostatků, vyvozovat poučení z dosavadních chyb, napravovat je, těžit ze zkušeností.

ností politických pracovníků Sovětské armády, zdokonalovat se, projeví se to nejen v růstu politických pracovníků, ale i v úspěšné činnosti štábů. Povinností všech politických pracovníků na vyšších velitelských bude nepropadat pocitu uspokojenosti a bezstarostnosti, ale učit se zdokonalovat se nejen v marxisticko-leninské teorii, ale i ve vojenském umění, jak nám to uložil soudruh ministr, když na slavnostním vyřazení absolventů Vojenské akademie dne 29. srpna 1952 řekl: „Úspěchů bude dosaženo, jestliže všichni příslušníci velitelského sboru budou prohlubovat své znalosti sovětské vojenské vědy a sovětského vojenského umění a ve své práci se opírat o sovětské zkušenosti. Pracovat po vzoru sovětských velitelů vyžaduje od každého příslušníka velitelského sboru nadšení i houževnatost v práci, iniciativy a důvtipu, nezlomnou vůli překonávat překážky.“ Pro nás politické pracovníky je důležitý úkol likvidovat odtrženost politicko-výchovné práce od konkrétních úkolů bojové přípravy. Před těmi úkoly nelze ustoupit, protože na tom závisí stupeň bojeschopnosti naší armády. „Jistěže chtějí všichni političtí pracovníci, aby naše armáda byla nepřemožitelná. Ale „dobří jsou jen takoví pracovníci,“ říká s. Stalin, „kteří se nebojí obtíží, kteří necouvají před obtížemi, nýbrž naopak směle čelí obtížím, aby je překonali a odstranili. Jedině v boji proti obtížím se utvářejí skutečné kádry pracovníků. A bude-li mít naše armáda dostatečný kádr skutečně zocelených pracovníků, bude nepřemožitelná.“³⁾ To platí též pro nás a o naší armádě, která stojí po boku zkušené, bratrské Sovětské armády.

Skončili jsme již dávno s těmito formami, kdy v politické práci během velitelsko-štabního cvičení se vymýšlely nekonkrétní situace, kdy jsme neviděli hlavní cíl cvičení, podstatu práce zařazených funkcionářů štábu a vůbec úlohu štábu. S tím je již skončováno. Dnes je již jasno, že úspěch velitelsko-štabních cvičení bude zabezpečen, podaří-li se politickým pracovníkům rozvinout v stranických a mládežnických organizacích v plné míře stranickou práci, mobilisovat a aktivisovat všechny komunisty i bezpartijní k vyvinutí vysokého pracovního úsilí k úspěšnému splnění úkolů při velitelsko-štabním cvičení.

Všichni političtí pracovníci si však musí uvědomit, že úspěch nelze zaručit bez soustavné, celoroční péče o zvyšování úrovně politické operační a bojové přípravy příslušníků štábů, bez neustálého odhalování a odstraňování nedostatků, zvyšování konkrétnosti a zvyšování ideové a organizační úrovně práce stranických a politických orgánů.

³⁾ J. V. Stalin: „Otázky leninismu“. Projev při propouštění absolventů akademií Rudé armády 4. V. 1935 (Svoboda 1948, str. 476). — Poznámka redakce.

